Amiloid Cisimcikleri İçeren Bir Hipofiz Adenomu*

Dr. Havvanur Turgutalp[1], Dr. Kayhan Kuzeyli[2], Dr. Ümit Çobanoğlu[1]

ÖZET

Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Farabi Hastanesinde 10 yıllık süre içinde, 16 hastaya hipofiz adenomu tanısı verilmiştir. Bunlardan, 60 yaşında, endokrinolojik bulgusu olmayan bir kadın hastada, mikroskopik olarak prolaktinomalarda görülen amiloid cisimcikleri saptanmış olup, seyrek görülmesi ve makroskopik-mikroskopik olarak belirgin özellikleri nedeniyle irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Hipofiz adenomu, amiloid, prolaktinoma.

SUMMARY

Sixteen cases of pituitary adenoma were diagnosed over ten years at the Department of Pathology, School of Medicine, Karadeniz Technical University. One of the cases, a 60 years old woman having no endocrinological symptoms, was further evaluated and presented because of its rare occurence, its recognition by both macroscopically and microscopically, and the presence of amiloid bodies seen in the prolactinomas.

Key words : Pituitary adenoma, amiloid, prolactinoma.

GİRİŞ

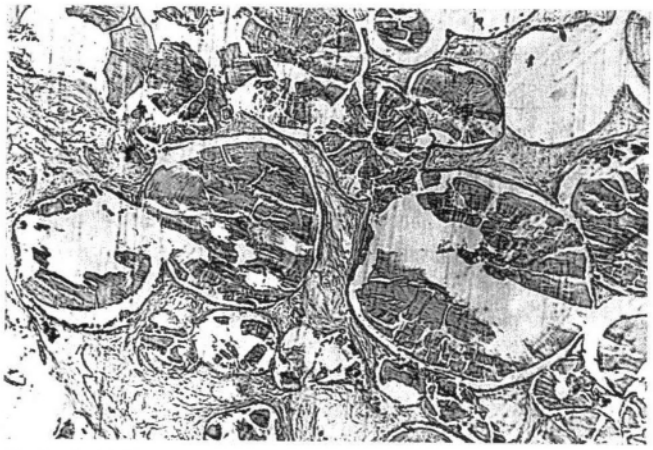
Amiloid, endokrin organlarda bazı patolojik durumlarda saptanabilir. Hipofiz polaktin hücre adenomunda (prolaktinoma), büyük, yuvarlak birikimler şeklinde görülür ama çok seyrektir[1]. Ayrıca amiloid cisimciklerinden farklı olarak perivasküler şekilde amiloid birikimi büyüme hormonu salgılayan tümörlerin bazılarında görülebilir[2]. Barr ve Lampert tarafından amiloid cisimcikleri içeren ilk olgu 1972 yılında tanımlanmıştır[3]. Prolaktin hücre tümörleri, bütün hipofiz adenomlarının yaklaşık olarak üçte birini oluştururlar. Ancak prolaktinoma tedavisinde bromokriptin gibi dopamin agonistlerinin kullanımı cerrahi materyal içindeki insidansını azaltmaktadır[2].

OLGU SUNUMU

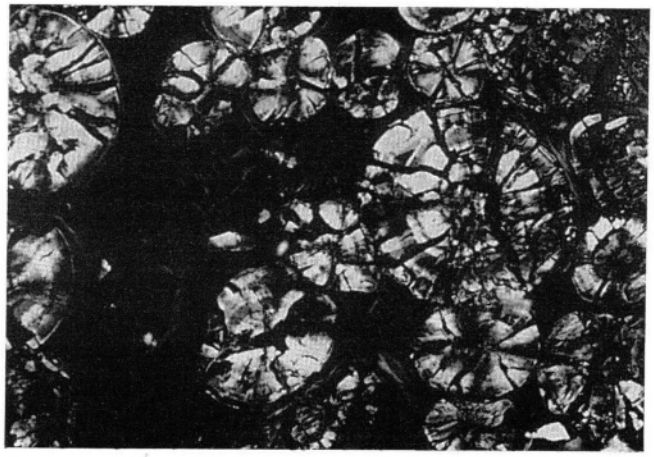
Altmış yaşında, kadın hasta yapılan incelemeler sonucunda hipofiz makroadenomu ön tanısı ile ameliyat edildi. Sarı renkte, sert, aspiratöre kolay gelmeyen şeklinde klinik olarak tanımlanan tümöral doku sırasıyla sfenoid sinüse invaze olmuş kitle, konsüldeki dokular, hemorajik nöral dokular olarak ayrı ayrı çıkartıldı.

Makroskopik olarak üç ayrı doku örneği mevcut olup; kitle olarak belirtilen materyal, topluca 1 cm çapında, turuncu renkte idi. Konsülden çıkartılan doku örneği 0.2 cm çapındaydı. Hemorajik nöral doku olarak belirtilen örnek ise topluca 0.5 cm olup, makroskopik olarak belirgin bir özellik yoktu.

Kitle olarak belirtilen metaryalin mikroskopik incelemesinde değişik çaplarda homojen eozinofilik boyanan yuvarlak yapılar ve bunları ayıran fibröz bantlar izlendi. Yuvarlak yapılar

Resim 1 :Değişik çaplarda, çok sayıda amiloid cisimcikleri (HEx20)

Resim 2 : Polarize ışık altında ışığı çift kıran, amiloid cisimciklerinin siyah - beyaz fotoğraftaki görünümü (Kongo redx20)

1 KTÜ Tıp Fakültesi Patoloji ABD
2 KTÜ Tıp Fakültesi Nöroşirürji ABD

* Bu çalışma 1996 yılında 27-30 Masıy günleri arasında Trabzon'da düzenlenen, Karadeniz Teknik Üniversitesi, V. Karadeniz Tıp Günlerinde poster olarak sunulmuştur.

çevresinde belirgin olmayan az sayıda, basıklaşmış hücreler izlendi. (Resim 1). Amiloidi göstermek için yapılan kristal viole özel boya yöntemi ile pozitif sonuç alınması üzerine Kongo red boyası uygulandı. Kongo red ile açık kırmızı renkte olan amiloid cisimcikleri şeklinde görüldü(Resim 2).

Konsülden çıkartılan doku örneği hyalinize fibröz bağ dokusu olup, hemorajik nöral dokuların mikroskopisinde ise yer yer ödemli nöroglial dokular izlendi.

TARTIŞMA

Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalında 10 yıllık sürede 16 hastaya hipofiz adenomu tanısı verildi. Yaşları 2-7 dekatlar arasında değişen (en küçük hasta 17, en büyük hasta 60 yaşında) bu hastaların 7'si kadın, 9'u erkek olup 3 hasta 2 kez, 1 hasta ise 3 kez ameliyat geçirdi. Bunlardan yalnızca birinde, 60 yaşındaki kadın hastamızda ışık mikroskobu ile amiloid cisimcikleri saptandı. Amiloid cisimcikleri immunhistokimyasal olarak prolaktin pozitif alanlar gösterir[1]. Rapor edilen 62 olguluk bir seride 7 olguda prolaktin meydana getirildiği, 27'sinin ise inaktif olduğu saptanmıştır[4]. Seksen yaş üzerinde yapılan 152, seçilmemiş otopside 20 pituiterde 22 adenom bulunmuş olup, bunların 9'unda immunperoksidaz tekniklerle prolaktin reaktivitesi olan adenom saptanmıştır. Prolaktin meydana getiren adenomlar yaşlı kişilerde en sıklıkla oluşan pituiter adenom tipidir[5].

Elektron mikroskop ile yapılan bir çalışmada 130 hipofiz adenomu içinden yalnızca birinde -26 yaşında, endokrin yakınmaları olan kadın hastada-büyük, yuvarlak amiloid materyali bulunabilmiştir[1]. Olguların küçük bir yüzdesinde, prolaktin hücre adenomu tanısı makroskopik olarak amiloid cisimciklerinin görülmesi ile yapılabilir. Amiloid cisimcikleri gros olarak örneklerde havyar benzeri görünüm verir[2]. Olgumuzda da makroskopik olarak izlenen turuncu rengin, önemli bir özellik iken dikkatimizden kaçtığı gerçektir. Buna; olgu sayımızın azlığı, amiloid cisimciklerinin seyrek görülmesi ve endokrinolojik bulguların olmayışı gerekçe olarak verilebilir.

Bromokriptin, prolaktinomalarda, histolojik ve ultrastrüktürel görünüme yansıyan, neoplastik hücrelerde atrofiyle sonuçlanan etkiye sahiptir[2]. Olgumuzun histolojik incelemesinde, amiloid cisimciklerinin arasında basıklaşmış az sayıda hücre görülmesi verilen bromokriptin tedavisiyle yorumlanabilir.

Hipofiz glandındaki amiloidin histogenezi ultrastrüktürel olarak açıkca gösterilmemiştir[1]. Bu amiloidin oluşumu hakkında iki görüş vardır. İlk görüş mezenşimal histiositler tarafından meydana getirildiğidir. İkinci görüş ise tümör hücreleri tarafından oluşturulduğu şeklindedir ve basit olarak tümör hücrelerinin dejenerasyonuyla ilgili olduğu kabul edilir[3].

Toplam 16 hipofiz adenom kapsayan serimiz içinde, 60 yaşındaki kadın hastamızda, ışık mikroskobu seviyesinde belirgin amiloid cisimcikleri saptanmasına karşın herhangi bir endokrinolojik bulgu yoktu. Erkeklerde ve üreme çağının geçmiş kadınlarda prolaktinoma endokrinolojik olarak sessizdir. Hipofiz makroadenomların çoğu nonfonksiyone tümörlerdir. Makroadenom döneminde, kitle etkisiyle çeşitli şikayetlere neden olmaktadırlar[2]. Olgumuz da kilinik olarak, sfenoid sinüse invaze olmuştu ve makroadenom tanısıyla ameliyat edilmişti.

Hipofiz adenomlarında sınıflandırma için yapılması gereken hormon immünhistokimyasal çalışmaların yapılamadığı durumlarda, amiloid cisimciklerinin öncelikle makroskopik özelliklerinin unutulmaması yararlı olur.

KAYNAKLAR

1. Kubota T., Kuroda E., Yamashima T., Tachibana O., Kabuto M., Yamamoto S. Amyloid formation in prolactinoma. Arch Pathol Lab Med 1986; 110: 72-75.
2. Burger PC., Scheithauer BW., Vogel FS. Surgical pathology of the nervous system and its coverings, 3 rd ed. New York: Churchill Livingstone., 1991; 503-535.
3. Challa VR., Marshall RB., Hopkins MB., Kelly DL., Civantos F. Pathobiologic study of pituitary tumors: Report of 62 cases with a reviev of the recent literature. Hum Pathol 1985; 16: 873-884.
4. Kuratsu J-I., Matsukado Y., Miura M. Prolactinoma of pituitary with associated amyloid-like substances. J Neurosurg 1983; 59: 1067-1070.
5. Kovacs K., Ryan N., Horvath E., Singer W., Ezrin CI. pituitary adenomas in old age. J Geron 1980; 35(1): 16-22.